

DU SKAL IKKE BEGJÆRE DIN NESTES EIENDOM. VENT TIL DEN KOMMER PÅ FRETEX.

© 2011 FRETEX

Hodeplagg 29,-

Skjorte 49,-

Bukse 59,-

Vi tror på noe, og vi gjør noe. Når du handler i butikkene våre er du med på å hjelpe folk som virkelig trenger det.

 FRETEx

- for Guds skyld og menneskers gavn

I 2005 markerte Fretex at det var 100 år siden Fretex, under navnet "Industrihjemmet Elevator" startet. Men Frelsesarmeen skriver sin gjenbrukshistorie mye lenger tilbake enn som så, både tilbake til grunnleggeren av Frelsesarmeen, William Booth i 1865, og definitivt tilbake til grunnleggeren av kristendommen, Jesus, for snart 2000 år siden. Men historien mener vi skal starte allerede ved tidenes morgen, ved selve skapelsen.

DET GRUNNLEGGENDE

På Bibelens første blad kan vi lese at Gud skapte himmelen og jorden, og da han var nesten ferdig så han på alt han hadde gjort, og mente at dette var overmåte godt. Men han var ikke helt fornøyd eller ferdig, for vi leser videre at han skapte mennesket, og ga det et helt spesielt oppdrag: *"Så tok Herren Gud mannen og satte ham i Eden til å dyrke og passe hagen"*

Å forvalte skaperverket er, slik Frelsesarmeen og de fleste kristne ser der, et Gudgitt oppdrag. Derfor passer gjenbruk, resirkulering og miljøvern meget godt med det kristne verdisynet. Mennesket har, i følge Bibelen, en særstilling i skaperverket, men også et helt spesielt ansvar for å ta vare på det skapte.

Så gikk det en tid, en lang tid, og så trer en mann fra Nasaret i Gallilea fram og markerer et tidsskille i verdenshistorien. Jesus Kristus, det mest betydningsfulle mennesket som har levd, ja, ikke bare det, han er for millioner av mennesker de siste to tusen år, også Gud selv, som steg ned til jord, med løfte om håp, fred, forsoning og evig liv.

Men hva har så Jesus med gjenbruk å gjøre? Jo, Jesus kom for å fortelle om Guds vilje, som blant annet er at vi skal ta vare på skaperverket, det skapte og på oss selv. Men Jesus er også på de fleste måter en mann som går mot strømmen og tidens tanker. Han var kongen som ble født i et fjøs, og vokste opp i fattige kår. Han gikk imot eliten og snudde opp ned på forestillinger om verdier, makt og status. Han samlet seg disipler, underviste folket, og fortalte at Gud er kjærlighet, at det finnes noe som heter frelse og evig liv. Jesus ba de som kom til tro på ham, om å forkynne dette videre og ga dem følgende befaling og løfte: "Dere skal få kraft når Den Hellige Ånd kommer over dere, og dere skal være mine vitner i Jerusalem og hele Judea, i Samaria og like til jordens ender".

På dette oppdrag er Frelsesarmeen grunnlagt, og Fretex-virksomheten er en helt naturlig del av dette. Kort sagt:

Reklame fra Fretex våren 2007. Fretex bruker både gjenbruk og Frelsesarméens kristne verdigrunnlag i sin markedsføring.

Foto:
Massimo Leardini/
Kitchen

- Vi tror Gud har skapt oss og at vi er like verdifulle. Gud har bedt oss å ta vare på dette skaperverket, der mennesket er i sentrum.
- Vi tror det finnes håp, og at Jesus har vist oss dette håpet.
- Vi tror at Jesus har gitt oss ansvaret for å fortelle om at det finnes håp og kjærlighet.

Ut fra denne overbevisning og motivasjon arbeider Frelsesarmeen i dag i over 110 land i hele verden.

FRELSEARMEENS HISTORIE OG WILLIAM BOOTH

I 1865 ble Frelsesarmeen grunnlagt i Øst-London, under navnet ”Den Kristne Misjon”. En kristen vekkellesbevegelse for fattigfolk og drankere var frukten av metodistpastoren William Booths arbeid. Booth var en handlingens mann, som ikke trivdes med trange og tradisjonelle rammer. Med god støtte av sin kone, Catherine, trosset han motstand og levde ut en sterk overbevisning og et hellig kall.

En rekke sitater og slagord lever videre etter William Booth. Det er likevel de tre ”S-er”, Soup – Soap – Salvation, som kanskje aller sterkest forteller hva som var Booths, og fortsatt er Frelsesarmeens oppdrag.

- Suppe, betyr at mennesker trenger å få dekket sine grunnleggende fysiske behov,
- Såpe, at mennesker trenger oppreisning og respekt, og
- Frelse, at det finnes håp og mulighet til å elsket av Gud. Eller som William Booth selv sa det:

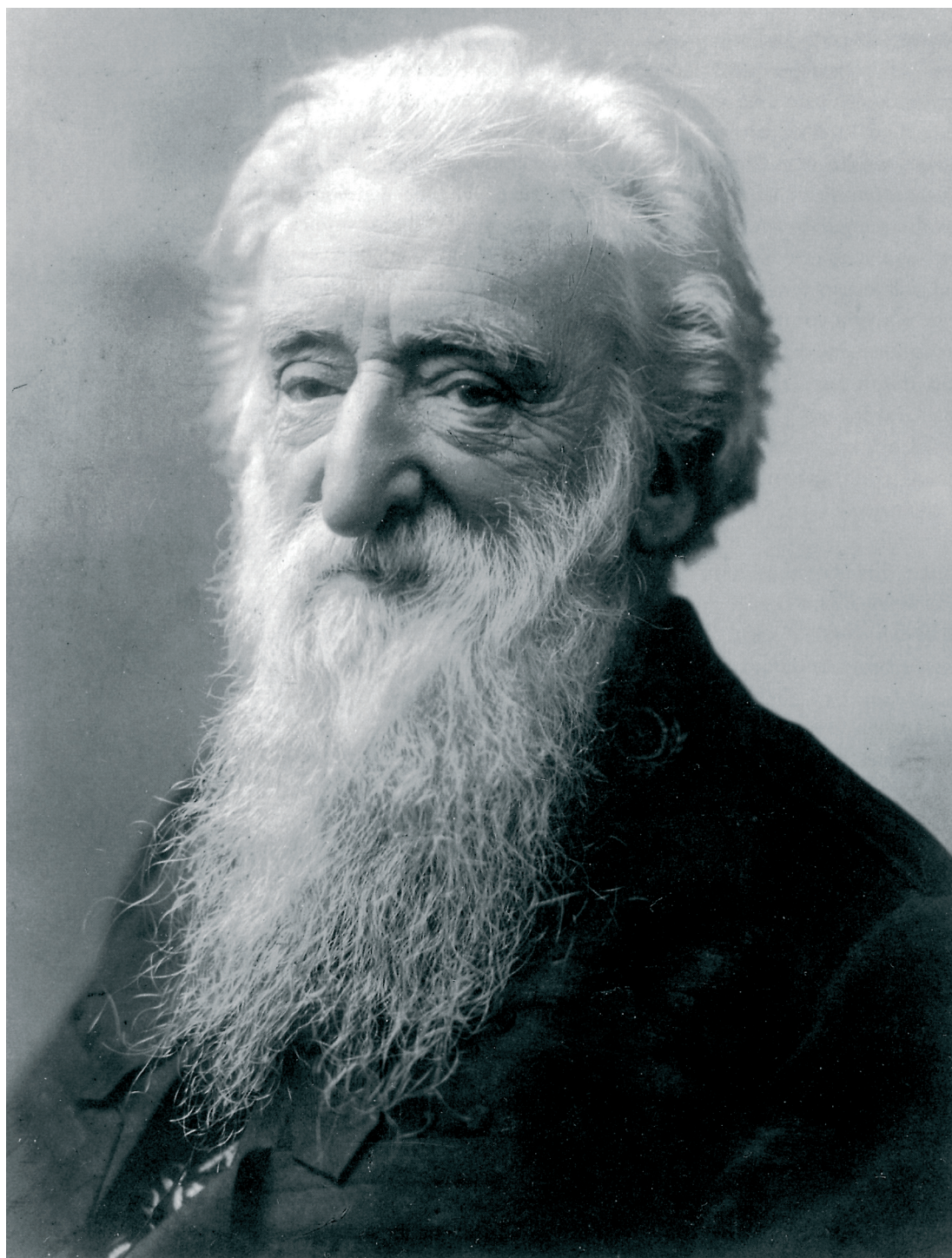
Hva tjener det til å forkynne evangeliet for mennesker som har hele oppmerksomheten rettet mot en fortvilet kamp for å overleve? Man kan like gjerne slenge ut en traktat til en skipbrudde sjømann som kjemper blant bølgene. De kommer ikke til å høre på deg. De kan høre deg like lite som en mann som har hodet under vann, kan lytte til en preken. Det første man må gjøre er i det minste å gi dem fast grunn under føttene og et rom å leve i. Slik kan man få en mulighet.

I 1878 skjer det en radikal og genial kommunikasjonsendring. Oppdraget er uforandret, men innpakning og språk blir endret. Den Kristne Misjon tok navnet The Salvation Army – Frelsesarmeen! De tok på seg uniformer og tok i bruk forståelige kommandostrukturer. Booth blir general med sin egen hær, og de går til krig mot djevelen og all ondskap! Fra nå av opplever Frelsesarmeen en eksplosiv vekst, tross en god del motstand.

I 1888 kommer Frelsesarmeen til Norge og i 1891 åpner den første slumstasjon på Vaterland i Kristiania. Avisen Dagbladet omtaler dette som ”Skurekostens evangelium” og skriver at Frelsesarmeen går inn i ”de usleste, mest vanskjøttede hjem, for å gi de elendige menneskene veiledning i husets og kroppens renhold”.

William Booth (1829-1912) var en britisk metodistprest som startet Den Kristne Misjon, senere kalt Frelsesarméen, i 1865.

Foto: Frelsesarméen

Mange av de sosiale tiltak som Frelsesarmeen nå setter i gang har sitt utspring i William Booths storslåtte plan fra 1890 i boken ”I mørkeste England og veien ut!”. Booth har pekt på den elendighet og det mørke som mennesker i London lever i, men han har også forslag til løsning på problemene: I tre faser, i tre kolonier, skulle menneskene gis håp og framtid.

- Fase 1 var bykolonien: Her skulle de få hus over hodet, og midlertidig arbeid.
- Fase 2 var landkolonien, der de ved jordbruk og industri skulle produsere varer for salg.
- Siste fase var emigrantkolonien. Her skulle de få et nytt liv på fremmed jord. De nye livet skulle være et bilde på Frelsen.

Booth forbannet altså ikke bare mørket, men tente lys og viste veien ut. Mye ble realisert, men i liten grad den siste fasen.

En viktig del av bykolonien var *Husholdningsbrigaden*: Her skulle det drives innsamling og resirkulering av storbyens avfall. Dette ble langt på vei realisert. Her ser vi William Booths kombinasjon av kremmerinstinkt, entreprenørånd og sosial samvittighet. Lønnsomme arbeidsplasser skulle gi mennesker verdighet og et nytt liv.

Dette var forløperen til dagens Fretex, og et bevis på at man kunne være profet og samtidig tenke profitt!

FRETEX-HISTORIEN STARTER

I 1905 åpnes Industrihjemmet Elevator. I en avisannonse kan vi lese:

Inventar, møbler og andre almindelige husgeraads-gjenstande til særskilt rimelige priser. Formålet er å hjelpe arbeidsløse menn til arbeide og reise dem i åndelig som legemlig henseende.

Navnet Elevator har en sterk symbolikk. Målet har vært å løfte opp mennesker, som en heis, en elevator, til et bedre liv, og til himmelen som det ypperste mål. Gjenbruk og resirkulering var kun et *middel* for å nå et langt viktigere *mål*, nemlig å hjelpe mennesker ut av fattigdom og usselhet.

I 1911 starter et industrihjem for kvinner, og i årene som følger starter Frelsesarmeen også industri- og arbeiderhjem i Bergen, Stavanger og Trondheim, men det er kun i Oslo at det har vært kontinuerlig drift siden 1905. Helt fram til nyere tid var det resirkulering av papir som ga den viktigste inntektskilden.

På 1970-tallet skyter utviklingen virkelig fart. Bergenserne ville ikke ta i bruk et ”østlandsnavn” da en tilsvarende Elevator-virksomhet startet der. Fretex – en forkortelse for Frelsesarmeens tekstiler – ble den bergenske merkevaren, som ganske snart fikk avleggere i Stavanger, Haugesund, Sandnes og Trondheim. Etter hvert så Frelsesarmeens ledelse at Elevator var en merkevare i Oslo-området, mens Fretex rådet i resten av landet. Man ønsket

kun å satse på en av merkevarene, og derfor ble det Fretex som på slutten av 1990-tallet ble valgt som nasjonal merkevare.

Merkevaren for hva? For gjenbruk og resirkulering? For bruktbutikker? Ja, men i enda større grad for det man nå kalte for attføring.

ATTFØRING

Linjen fra Øst-Londons og Kristianias fattigfolk, til dagens arbeidsmarkedsbedrifter med kvalifisering og attføring i samarbeid med NAV (Aetat) er tydelig og uavbrutt, når man ser på Fretex sin historie. Målet har hele tiden vært tydelig. Gjennom arbeid, gjennom verdiskapning, gjennom likeverd og respekt, blir mennesker som av ulike grunner har falt ut av det ordinære arbeidslivet, hjulpet til å få tro på framtiden.

Dette er nettopp Fretex sin definerte visjon: *"Vi gir folk grunn til å tro på framtiden"*. Dette er ingen garanti for at man skal få tro på framtiden, men alle har *noe*, en *grunn*, å bygge på, både i seg selv og de som er rundt seg. I

Den første slumstasjonen i Norge åpnet på Vaterland, Kristiania i 1891. Slumsøstrene gikk inn i "de usleste, mest vanskjøttede hjem" og både vasket og luftet ut og informerte om renhold og hygiene.

Foto:
Anders Beer Wilse

Fretex ønsker vi å fokusere på mulighetene. Selv om andre har vendt tommelen ned, gitt opp, tror vi at det finnes håp for alle, at det finnes uoppdagede muligheter bare vi ser med nye øyne, setter inn nye tiltak og gir hjelp. Vi må spørre: Hva kan jeg, hva gjør meg god, hva gjør at jeg fungerer og trives?

På samme måte som vi resirkulerer ting og gjenbraker klær, møbler, bøker og andre gjenstander, resirkulerer vi mennesker. Ting andre har vraket og kastet, kan få et nytt liv når noen ser mulighetene som finnes. På samme måte kan mennesker som føler seg vraket og forkastet, få håp og et nytt liv når vi bare evner å se mulighetene som vi vet finnes.

Utsagnet ”Nye muligheter” passer virkelig for Fretex, enten det gjelder ting eller mennesker. Det handler om å ta vare på skaperverket, å være forvaltere, og det aller viktigste i skaperverket er mennesket selv. Derfor er oppgaven vi har med å ta vare på ting, se de nye mulighetene som tingene fortjener, så fantastisk når det kan kombineres med å ta vare på mennesket og se mulighetene som vi alle egentlig har.

Jeg har sett utallige eksempler, både blant folk på yrkesrettet attføring, og i det ordinære arbeidsliv, på hvor viktig rammebetingelsene er. Dårlig ledelse, feil fokus i organisasjonen, lite oppfølging og tilrettelegging, lite medmenneskelighet og positivitet kan gjøre at selv den beste kan bli sett på som et håpløst tilfelle. Men det finnes ikke håpløse tilfeller. Når de rette rammene og det rette fokuset er til stede kan mange ”undre” skje.

Attføringsbedriftene i Norge, som Fretex er en del av, har gjennom år utviklet et slitesterkt, utprøvd og kompetent system for å få folk tilbake i arbeid. Gjennom avklaringsfaser, arbeidstrening, undervisning og skreddersydde planer blir personer som på samfunnsbudsjettet har vært netto utgifter, ført tilbake til arbeidslivet, og blir positive bidragsytere til samfunnsøkonomien. Fra å være passive trygdemottakere blir de produktive skattebetalere.

Abdul fra Irak hadde jobb i hjemlandet, men måtte flykte, og kom til et land der både kultur og språk var fremmed. Vanskelige familieforhold, traumatiske opplevelser og et nytt språk gjorde terskelen til arbeidslivet

Frelsesarméen satte i gang en rekke sosiale tiltak som gjorde dem svært populære. Her ser vi en gruppe eldre på Gamlehjemmet Kveldsol og barn som bodde på Barnehjemmet Tryg Gruppe. Begge institusjonene ble drevet av Frelsesarméen.

Foto:
Anders Beer Wilse

Forløperen til dagens Fretex var Elevator som ble opprettet i 1905. Innsamling og resirkulering av storbyens avfall var veien til lønnsomme arbeidsplasser som skulle gi mennesker verdighet og nytt liv, ifølge William Booth.

Foto:
Anders Beer Wilse

uoverstigelig. I Fretex i Stavanger fikk han starte forsiktig med å sortere papir og kjøre truck, samtidig som han fikk språkundervisning i arbeidstiden. Etter hvert fikk han sjåførerfaring, utvidet sertifikat og ble ansvarlig for innhenting av brukte møbler hos givere. I dag har Abdul fast og god jobb i et transportfirma og er et forbilde for sine arbeidskolleger.

Etter noen år i arbeidslivet og noen personlige nedturer tok rusmisbruket overhånd for Stig i Bergen. Han fant omsorg og en slags stabilitet i Frelsesarmeens bo- og omsorgssenter i Bakkegaten. Men han ble ikke der, for i dag sier Stig: "Uten at major Ørsnes hadde gitt meg et spark i ræven, hadde eg i dag ligget under torven!" Stig fikk arbeidspraksis i Fretex, tro på seg selv og har i dag fast jobb!

Det er en rekke eksempler på at det nytter. Hvem som helst kan bli syk-meldt og komme på attføring. Da er det godt at det finnes både et system og mennesker i systemet som bryr seg. Da gjør vi lurt å ta imot den hjelp vi kan

få. Ikke alle kommer tilbake i arbeid, men uten at vi prøver, nytter det ikke.

Det er spennende å se på alle mulighetene som finnes og inspirerende å møte mennesker som har kommet tilbake i arbeid igjen. Å se at det nytter gir mot til å prøve igjen, og igjen.

Jeg snakket nylig med en Fretex-pensjonist, som nylig hadde vært på reise og besøkt et museum på Østlandet. Verten som hadde møtt gruppen han tilhørte, hadde smilt og sagt til ham: ”Hei, kjenner du meg igjen. Det er Gerd!” Så fikk han en klem, hvorpå hun fortsatte: ”Det var mens jeg var hos dere på den Fretex-butikken i Oslo, at jeg fikk orden på livet mitt igjen!” Slikt gir mening. Slike opplevelser gir lønn for tålmodig strev.

Opgavene, nøden og behovene er gigantiske i verdenssammenheng. Men sammen med mange, ulike organisasjoner og ildsjeler får vi være med å gjøre verden til et litt bedre sted å være. Arbeid og selvforsørgelse er en hovedvei ut av fattigdom, og da er det flott å kunne ha gjenbruk og resirkulering som et middel for å nå dette målet. Et nytt liv og nye muligheter for brukte klær, brukte ting, men først og fremst et nytt liv og nye muligheter for mennesker.

REUSE

ENGLISH SUMMARY

– for the sake of God and the benefit of human kind

Fretex is the largest business in Norway that has vocational rehabilitation of adults as its main priority. It is also the largest chain of charity shops that sell second-hand goods. Fretex is part of the Norwegian Salvation Army and bases all its business on Christian humanity and on the Bible’s message of care for the entire work of creation. Through the reuse and recycling of textiles, furniture and other utility articles, more than one thousand people annually receive work experience and qualifications through Fretex. Just as second-hand goods are given new possibilities and new life, so are people – Fretex gives individuals new possibilities and new life.